

Oponentský posudek diplomové práce

Autor práce: Bc. Jindřich Hospaska
Název práce: Šlechtický památník Jana Jiřího ze Švamberka z let 1565-1615 (1812).
Diplomová práce Ústavu archivnictví a PVH na Filozofické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marie Ryantová, CSc.
Oponent: Mgr. Jan Pařez, Ph.D.

Šlechtické památníky (*libri amicorum*, štambuchy) raného novověku přitahovaly vždy zájem badatelů. Jejich atraktivita spočívala především v jejich heraldické výzdobě, která byla zkoumána nejen (a především) z hlediska genealogického, ale také uměleckohistorického. Méně se pak tyto *libri amicorum* využívaly jako pramen umožňující nalézat sociální vazby mezi jejich majiteli a inskribenty. Tomu se rozhodl na příkladu zkoumaného pramene věnovat Bc. Jindřich Hospaska ve své diplomové práci.

Autor svou práci rozčlenil do úvodu, pěti nečíslovaných kapitol a závěru. V úvodu podává přehled rozvržení práce a zároveň prezentuje své cíle. V první kapitole, nazvané Památníky v historiografii, se věnuje víceméně okrajově sbírkám štambuchů, mnohem podrobněji přehledu historiografického bádání o památnících a nakonec, opět marginálně, formám zpřístupnění veřejnosti. Druhá kapitola se poněkud nešťastně jmenuje jen Památníky a zaměřuje se na formální rozdělení památníků a na jejich jednotlivé vnitřní i vnější znaky, jež jsou či mohou být objektem analýzy. Třetí kapitolu autor věnuje majiteli zkoumaného štambuchu Janu Jiřímu ze Švamberka, líčí jeho rodinný život, politickou kariéru i ekonomické zázemí. Čtvrtá kapitola obsahuje popis památníku. V páté autor podal nejprve zásady přepisu jmen zapisujících a poté přepis samotný, doplněný rejstříky, a nakonec i výklad. V závěru provedl shrnutí.

Nejprve tedy hodnocení po stránce formální. Diplomová práce má úctyhodných 158 stran (včetně obrazových příloh) a tím více než vyhovuje požadovanému rozsahu. Lze konstatovat, že se autor úspěšně zhostil zpracování literatury, obecných výkladových částí o památnících i vylíčení životních osudů Jana Jiřího ze Švamberka. V tomto ohledu tedy splnil cíl, který si zvolil, i když o tom bude ještě v tomto posudku podrobněji pojednáno.

Celkové rozčlenění práce je odpovídající, i když by po stránce slohové mělo být účelněji provedeno provázání jednotlivých částí, kupříkladu by bylo vhodné uvodit text další kapitoly vysvětlením, proč následuje, a obdobně řešit i jednotlivé oddíly v textu.

V neposlední řadě měl autor sjednotit citační úzus a přesvědčit se, zda jsou opravdu všechny citované práce zařazeny do soupisu literatury. V jediné citaci samotného zkoumaného památníku, která navíc ani není v textu, ale až v soupisu pramenů (!), není ani rozepsán název archivu a je uveden zkratkou, a pramen je uveden bez charakteristiky obsahu jen pod inventárním číslem. Také by bylo vhodné zařadit do pramenů citaci digitálního obrazu na stránkách třeboňského státního oblastního archivu (což autor v textu učinil). Celý text diplomové práce trpí řadou nekorigovaných překlepů a je zřejmé, že autor neprovedl pečlivou poslední korekturu (markantní příklad kupř. na s. 56, kde je hned v úvodní větě dvakrát chybně uvedeno slovo památník, dále následuje řada dalších chyb, včetně gramatických, např. „písmena... nahrazovány“, apod.). Řada formulací je dosti toporná (kupř. s. 7, „tento rod se rozvětvil do několika větví“). V negativním smyslu je nutno zmínit i anglickou anotaci, jež je téměř nesrozumitelná. To jsou typické nedostatky pro kvalifikační práce, jež jsou odevzdávány k určitému termínu. Přestože jsou takové nedostatky dnes dosti běžným jevem, právě v případech kvalifikačních prací je třeba na ně upozorňovat.

Těžiskem práce je zpřístupnění památníku formou zpracování jednotlivých záznamů. Jde tedy o popis štambuchu, přepis, nebo snad výpis údajů, které jednotliví zapisovatelé zanechali a následná identifikace těchto zapisovatelů. Popis památníku je proveden patřičně a obsahuje jen několik

nepřesností, kupř. autorem uvedená ozdobná rytina na vazbě knihy je ve skutečnosti slepotisk a písmena, odkazující na majitele památníku, je v tomto případě lépe nazvat supralibros.

Autor se v úvodu (s. 56) bohužel nerozhodl, zda z památníku excerpované údaje transliterovat či transkribovat. Bez odkazu na jakékoliv zásady (Daňhelka, apod.) zvolil kombinovanou variantu, která je velmi nešťastným řešením. Spřežky tak transkribuje, zatímco malá a velká písmena transliteruje, stejně jako w, u samohlásek přidává neoznačenou kvantitu, apod. Navíc jím definovaná pravidla používá nesoustavně a nepravidelně a tato nejednotnost se ve výsledku jeví jako velmi závažná. Kupř. zápis na f. 13r (s. 57), jehož transliterace je „Waczlaw Symeon Mracžek“, je úplně transkribován (a zároveň částečně chybně) „Václav Šimon Mráček“.

Nedůsledná kontrola jednotlivých čtení se bohužel odrazila i v závěrečné identifikaci inskribentů. Velice markantní je to v případě zápisu na f. 184r (s. 90), kdy jeho původce je přepsán: „Karel Hynek thumeš“, ve skutečnosti však zní: „Karel Hynek Thám [manu propria]“. Tento známý buditel zapsal i několik řádek textu, který je bohužel také zatížen řadou chyb ve čtení.

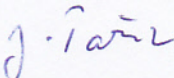
Je spravedlivé zmínit, že čtení textů zápisů v *libri amicorum* je velmi obtížné, neboť k jednotlivým písarským rukám je k mání jen minimální srovnávací materiál (tj. psaný stejnou rukou), který by posloužil k rozluštění hůře čitelných pasáží. To vyžaduje již značné paleografické zkušenosti. Je sice nutno ocenit autoro zaujetí a odvalu zpracovat takový materiál a v takovém rozsahu, přepisy však trpí značným množstvím nepřesností, někdy zbytečných. Když se nedaří text přečíst tak, aby dal smysl, je lépe jej přiznat jako nepřechtěný. Příkladem je jméno inskribenta, které autor přepisuje jako „Karyel Hořtpřický“ (s. 109), přičemž se jedná o „Danyel Horžepřický [manu propria]“. Podpisu předchází třířádkový český text, v němž se majuskulní K objevuje dvakrát a přímo tedy vybízí ke komparaci s počáteční písmenem ve slově Danyel.

Celkový výsledek čtení zápisů tak bohužel snižuje možnosti následné interpretace. To platí nejen v případě nesprávného určení povolání či postavení vpisovatele, ale také v latinských citátech, kde množství chyb ukazuje, že se v nich autor neorientoval, neboť se je kvůli zcela zavádějícímu čtení nepokusil identifikovat, z mnoha případů např. s. 127: inskribent přečetl devízu „Pietrus ad omnia Viritis“, což je nonsens; korektní přepis je „Pietas ad omnia utilis“, tedy „Zbožnost je užitečná pro všechno“ a jde o citát z Nového zákona (1 Tim 4,8).

Na druhou stranu autor provedl i přes nesprávné čtení identifikaci dlouhé řady inskribentů, což je jistě přínosné a navíc to bylo zamýšleným a proklamovaným cílem přepisu. Příhodné jsou i připojené rejstříky, které umožňují dobrou orientaci v zápisech.

Shrnutí. Autor se poměrně úspěšně vyrovnal se shromážděním a zpracováním odborné literatury k výkladu kontextu jak v případě zkoumaného typu pramene, tedy *liber amicorum*, tak v případě vylíčení životních osudů majitele památníku. Celkový rozsah práce svědčí o tom, že k práci přistoupil zodpovědně. Rozbor a interpretace informací o inskribentech, které získal zpracováním pramene, přináší nové informace. Úroveň výtahů z pramene je však velmi nízká, autor se neřídil žádnými doporučenými zásadami a svoje vlastní formuloval zcela nedostatečně. Velmi časté chybné čtení ještě dále znehodnotil nesprávným přepisem. Je také zřejmé, že se nepokusil provést pečlivou redakci jak čtení vypsanych údajů, tak textu samotného. To vše mi vede k tomu, abych navrhl diplomovou práci hodnotit **velmi dobře mínus**.

Praha 25. května 2014

Mgr. Jan Pařez, Ph.D.